بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ހުލާސާ

- **ޝަރީޢަތް ނަންބަރު:** 2020/HC-A/259
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- **އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް:** މުޙައްމަދު ޙަމްދާން އަބްދުﷲ / ވ.ބިންހުރި
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ޖަދުވަލު 1 ގައިވާ މަސްތުވާތަކެއްޗެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުން

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޒަކަރިއްޔާ
އިސްފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު

ނިމުނު ތާރީޚު: 05 ޖުމާދަލްއާޚިރާ 1442
18 ޖަނަވަރީ 2021

ހައިކޯޓުގައި [illegible] ކުރެވުނު ތާރީޚު: 08 ޖުމާދަލްއޫލާ 1442 / 23 ނޮވެމްބަރު 2020

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 132/Cr-C/2019
- **ނިންމި ކޯޓު:** ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- **ތުހުމަތު:** ޖަދުވަލު 1 ގައިވާ މަސްތުވާތަކެއްޗެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުން
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު:** 04 އޭޕްރީލް 2019
- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 06 އޮކްޓޯބަރު 2020

- **ފަނޑިޔާރު ޝުޖޫން މުޙައްމަދުގެ ޚިޔާލު:** މިޤަޟިއްޔާގައި އިސްފަނޑިޔާރު ޝުކުރު ބައްދަލު އާއި ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީމްގެ ޚިޔާލާ އެއްބަސްވަމެވެ.

ތަޢާރުފު:

1. މި މައްސަލައަކީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 132/Cr-C/2019 ގެ ސީރިއްޔާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުމާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން، ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން އެ ނިންމުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން، ސ.ފޭދޫ، ވިނަރެސް/ މުޙައްމަދު ރަޝާދު ޢަބްދުﷲގެ މައްޗަށް ތުހުމަތުކޮށްފައިވާ ޝަރީޢަތުކުރި މައްސަލައެކެވެ.

ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް:

2. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 132/Cr-C/2019 ގެ ސީރިއްޔާގައި ވިނަރެސް / މުޙައްމަދު ރަޝާދު ޢަބްދުﷲ 20 ފެބްރުއަރީ 2019 ދުވަހުގެ 09:50 ހާއިރު އެއަރ އިންޑިއާގެ ފްލައިޓުއިން ދިވެހިރާއްޖެއަށް އައުމުން ޗެންނާ އަމިއްލަގެ ހިރާވެގެން ސްކޭނުކުރުމަށްފަހު ތަކެތި ބަނޑުގައި ހިފެހެއްޓި ކުރުގަސް ބަލުގައިވާ އުފެދިގެ ބަލިކޮށް ކެޕްސިއުލް ހިރަކުއްނަ އޮތް ބާޒާރުގެ ނިޔަތުން ދައުލަތުން، ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެތީގެ ޤާނޫނު) ގެ 112 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ބަޔާންވާ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ޖަދުވަލު 1 ގައިވާ މަސްތުވާތަކެތި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމުގެ ކުށުގެ ދަޢުވާކުރެވިފައެވެ.

ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނިންމުން:

3. ކްރިމިނަލް ކޯޓު ނަންބަރު 132/Cr-C/2019 ޤަޟިއްޔާ ނިންމާފައިވަނީ،

"ދެންފަހެ، ދައުލަތުން ވާދީ ވެބިނާކުރި، މުޙައްމަދު ޙަމީދުން އަބްދުއްﷲގެ މައްޗަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2011 (މަސްތުވާތަކެއްޗާބެހޭ ޤާނޫނު) ގެ 112 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާ ޚިލާފަށް، އެމާއްދާގެ (ސ) ގެ ދަށުން ކަނޑައަޅާ ޖަދުވަލު 1 ގައިވާ މަސްތުވާތަކެއްޗެއް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެތެރެކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާއި ގުޅިގެން ސާބިތުވެއްޖެ ކުރިން މުޙައްމަދު ޙަމީދުން އަބްދުއްﷲ ފަރާތުން ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު) ގެ 62 ވަނަ މާއްދާއި ޚިލާފު ކަށަވަރުވާކަން ނުވަތަ ކަށަވަރުވާކަން ސާބިތުކުރެވޭކަމާއި، ދައުލަތު ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިތަކުން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ކުރިމަތިލި ކަމަށް ޝަރީޢަތުން ކަށަވަރު ކުރާނަމަ ޝަރީޢަތަށް ހާމަކުރެވިފައިވާ މުޙައްމަދު ޙަމީދުން އަބްދުއްﷲއާ ގުޅޭ މިފުރުޞަތުގެ އެއްބައި ހެދިފައި ކޮންމެ ސަބަބަކުން ކުރިމަތިވާ ދިފާޢުއްޔާ އެއް ދައުލަތުން ކުރިމަތިލާ ސީދާ ހެކިތަކުން ޝަރީޢަތަށް ހާމަކޮށްދެވިފައި ނުވާކަމަށް، ދައުލަތުން ސާބިތު ދިފާޢުއްޔާގެ ސަބަބު ދައުލަތުގެ ޝަރީޢަތަށް ހާމަކޮށްފައިވާ ހެކިތަކުން ކުރިއަށްގެންދެވޭނެ ދައުލަތުގެ ސާބިތުނުކުރެވޭކަން މުޙައްމަދު ޙަމީދުން އަބްދުއްﷲ ސީދާ ބޮޑަށް ދެކޮޅުހެދުން ކުރިމަތިވާ ސަބަބުތަކުގެ އެއްވެސް ދިފާޢެއް ބަޔާން ތަޢާރުފުކުރަނީ ސަބަބުތަކުގެ ޝަރީޢަތުގައި ބަރީއަކޮށް، މުޙައްމަދު ޙަމީދުން އަބްދުއްﷲއަށް ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު) ގެ 62 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ދިފާޢު ދިނުމަށް ފުރުޞަތުދޭ ޝަރީޢަތުން ބަރީއަކޮށް، ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 121 ވަނަ މާއްދާއި ޝަރީޢަތުން ކުރިމަތިލާ ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 118 ވަނަ މާއްދާގެ (ސ) އާ ޚިލާފަށް، މިދައުވާ ބާޠިލް ދައުވާ ނުކުރެވޭނެ ކަމަށްޓަކައި، މިޤަޟިއްޔާ ނިންމީއެވެ." މިފަދައިންނެވެ.

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފާއި ނުކުތާތަކާއި، އެ ނުކުތާތަކަށް ދިރާސާކުރި ގޮތް:

.4 ކްރިމިނަލް ކޯޓު ނަންބަރު 132/Cr-C/2019 ގަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން 02 (ދޭއް) އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއެއް ހުށަހަޅާފައިވެއެވެ. މި ގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކަކީ،

.4.1 ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު) ގެ 62 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރަށް ރިޢާޔަތްކުރެއްވުމަކާ ނުލައި ކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

.4.2 ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ ޤާނޫނު) ގެ 62 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކުރެއްވުމަކާ ނުލައި މައްސަލަ ނިންމިކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

.5 މި ނުކުތާތަކާ ގުޅޭގޮތުން އިސްތިއުނާފު މަރުޙަލާގައި ފަރާތްތަކުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ

.5.1 މުޙައްމަދު ރަމްޒާން ޢަބްދުﷲ ދެކޮޅަށް އެމްޑީއެން ސްކަން ހުރި އުސޫލާއި ޚިލާފަށް ތަޙްޤީޤުކުރުމުން ދިރާސާގައި ހުރިކަންކަން ތަޙްޤީޤުކުރުމުގައި ދިމާ ތަޙްޤީޤުކުރާ ކްރިމިނަލް ޕްރޮސީޖަރ އެކްޓުގެ ދަށުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ސަރަހައްދުން ރާސްތާކުރުމުން މުޙައްމަދު ރަމްޒާން ޢަބްދުﷲ އަށް ހައި ދެކޮޅަށް ދައުވާ އުފުލައިފި ތަޙްޤީޤު ހުކުމުގެ ސަފުހާން ކަމުގައިވާ އިންޒާރުދިނުމުގެ އަދި ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތް ކަމަށްވާތީ މިހާރުކަމުން ގޮތުގެ ހުކުމްކަމުގައި، ވަރަށް ސީރިއަސް ކަމެއް ކަމަށްވާ އިންޒާރުދިނުމުގެ ސާފު އަދި ސިފައިގެ ހުރިކަމުން ބުރަވެ ދައުލަތުގެ ގޮތުގެ ވިސްނުން ހުށަހެޅިކަމުން ގޮތުގައި ހުކުމްކޮށްފައިވާ ކަމުން ދިރާސާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާކަމުން، އެކަން ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ވަކިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

.5.2 ޤާނޫނުނަންބަރު 9/2014ގެ 62 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އަމަލުކުރެވިފައިވާކަމަށް ދައުލަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާއިރު، 62 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ދިފާޢު ދިން ހާލަތުގައި (ނ) ގައިވާ ގޮތަށް އަމަލުކުރަން

ޖެހޭނެކަމަށް ދައުލަތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިނުވާކަމަށް ދައުވާލިބޭ ފަރާތުގެ ވަކީލު ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.

އިޖްތިހާދުން ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

6. މިމައްސަލައިގައި އިޖްރާއީ ނުކުތާއެއްގެ ގޮތުގައި މުޙައްމަދު ހަމްދޫން އަބްދުﷲގެ ޤާނޫނީ ވަކީލު ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ، މުޙައްމަދު ހަމްދޫން އަބްދުﷲ އަށް ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު[1] ގެ 62 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ފަދައިން ކުށްވެރިވާކަން ނުވަތަ ކުށްވެރިނުވާކަން [illegible]، ދައުވާ ބަލައިގަތުމާއި [illegible] [illegible] [illegible] ދިފާޢު [illegible] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 132/Cr-C/2019 ޤަޟިއްޔާގައި [illegible] މިކޯޓުގައި ހިނގަމުންދާ މިމައްސަލައިގައި [illegible] އަންގައި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible].

7. ޖިނާއީ އިޖްރާއާތުގެ ޤާނޫނު[2] ގެ 206 ވަނަ މާއްދާ ގައި ނަފްސާނީ ނުވަތަ ޖިސްމާނީ އުނިކަމެއް ލިބިފައިވާ މީހުންގެ ހައްގުތައް [illegible] [illegible] މަރުޙަލާތަކުގައި [illegible] [illegible] [illegible]، ނަފްސާނީ ނުވަތަ ޖިސްމާނީ އުނިކަމެއް ހުރުމުގެ ސަބަބުން އެ މީހެއްގެ [illegible] [illegible] ދިފާޢުކުރުމަށް [illegible] [illegible] ގޮތް [illegible] [illegible] މަރުޙަލާތަކުގައި [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] އެ މީހާ [illegible] [illegible] މީހެއް ނުވަތަ އެ މީހެއްގެ މަސްލަހަތު ދިފާޢުކުރުމަށް މީހެއްގެ [illegible] ކަމަށް ބައްޓަންކުރެވިފައިވެއެވެ. މިމާއްދާގައި ސަރީޙަށް [illegible] މަސްލަހަތު ދިފާޢުކުރުމަށް މީހެއްގެ ހާޒިރުގައި މައްސަލަ [illegible] ޖެހޭނެކަމަށް [illegible]، މިމައްސަލައިގައި

---

[1] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014

[2] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު [illegible] ޢަބްދުﷲގެ މަންމަ (ތ. [illegible] / ފާތިމަތު ޢަލީ) ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މިމައްސަލައަކީ ދައުލަތުގެ [illegible] ޢަބްދުﷲގެ [illegible].

8. މިމައްސަލައިގައި ދެފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި ހުށަހެޅިފައިވާ [illegible] ބަލައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މުޙައްމަދު [illegible] ޢަބްދުﷲ އަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު ގެ 62 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ދިފާޢު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

9. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްޢުޤޫބާތު[3] ގެ 62 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ

(ހ) ދަޢުވާ ރައްދުވާ މީހާގެ ސިކުނޑީގެ [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އޭނާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އޭނާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އޭނާގެ [illegible] [illegible] [illegible]:

1. އޭނާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]؛ ނުވަތަ

2. އޭނާގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

---

[3] ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014

10. މިމާއްދާގެ ދަށުން [illegible] [illegible] ދަޢުވާ [illegible] [illegible] [illegible] އެއީ ފުރަތަމަ [illegible] ދަޢުވާ [illegible] މީހެއްގެ ސިކުނޑީގެ ހާލަތުގެ ސަލާމަތްކަމާއި، [illegible] [illegible] ޖިސްމާނީ ހާލަތު [illegible]. [illegible]

11. މި މާއްދާގެ ދަށުން [illegible]

12. [illegible] ބަލާއިރު، ދަޢުވާ އުފުލި [illegible][4]. [illegible]

13. [illegible] [5] [illegible] [6] [illegible]

---

[4] no man may be brought to trial upon any criminal charge unless and until he is mentally capable of fairly standing his trial' (Lord Edmund-Davies in R v Podola, 1960).

[5] IS31

[6] IS36

[illegible]

14. [illegible] "adjudicative competence defence" [illegible][7] [illegible][8] [illegible]

15. [illegible] 62 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) [illegible]

---

[7] Cooper v Oklahoma, 1996; Jackson v Indiana, 1972; Riggens v Nevada, 1992

[8] In determining whether the defendant is competent to stand trial, the court must determine "whether “the defendant” has sufficient present ability to consult with his lawyer with a reasonable degree of rational understanding – and whether he has a rational as well as factual understanding of the proceedings against him." Dusky v. United States, 362 U.S. 402 (1960).

އަދި [illegible] ގުޅޭ ކަންތައްތައް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނު [illegible] 62 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ދިފާޢު [illegible] [illegible] [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

16. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 132/Cr-C/2019 ޤަޟިއްޔާގައި ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 121 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، މުޙައްމަދު ރަޝީދު އަބްދުﷲގެ މެޑިކަލް އެގްޒަމިނޭޝަން [illegible] ޝަރީޢަތުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible])ގެ [illegible] މުޙައްމަދު ރަޝީދު އަބްދުﷲގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

17. ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، "އެގްޒަމިނޭޝަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]?" [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible]. [illegible].

18. މިމައްސަލައިގައި މުޙައްމަދު ހަމްދާން ޢަބްދުﷲ އަށް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 62 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ދިފާޢު ލިބިގެންވާތީ މިދަޢުވާ ބެލުން ހަނދާނު ނުވި ކަމަށް ކަނޑައަޅައި ޤާނޫނީ ނިންމުން ބިނާކުރެވިފައިވާ މަޖިލީހާ ކުރުވުން މަތިވެރިޔާ އެއް ސުވާލުގައި އޮވޭ ޤަވާޢިދު މައްޗަށެވެ. މިސުވާލުގައި "ދަޢުވާ ލިބިގެންވާ ވިސްނުން" ހުރި ތޯ އެހިފައިވާއިރު، މިދަޢުވާގައި "ވިސްނުންހުރުން" މިއީ ހަމަތަކެއް ފެނުނު ވެރިން ޝަރީޢަތް ސުވާލުކުރުމުގައިވާ މިސުވާލުގެ ފާހަގަކުރެވޭ ކޮންމެ ހިނގާފައިވާ "ދަޢުވާ ލިބިގެންވާ" ކަމަށް ބަލައިގަތުމަށް ކުރިއަށްގެންދާ ހުށަހެޅުން އެއްވެސް ފަދަ ގާނޫނީ ކަނޑައެޅުމެއް ނެތް ސުވާލެއް މައްޗަށެވެ. ދަޢުވާ ކުރާ ފަރާތުން އަދި ދައުލަތުން ނުވަތަ ޝަރީޢަތުން ވެސް ކުރިމަތިލާފައި، އެހެންކަމުން މިސުވާލަށް ޖަވާބު ދޭންޖެހެނީ އެކަށީގެންވާ ޝަރީޢަތުގެ ބައްދަލުވުމުގައި ޝަރީޢަތުން ދެއްވާ ހުކުމަކުން އެކަށީގެން ނުވާކަމުގައި ހުއްޓުމެއް ހުރި ކަމުގައި ހުރި ފުރަތަމަ މިމައްސަލަ ދެކުން ހުރި ފާހަގަ ސުވާލަށް ޤަވާޢިދު ލިބޭ މިންވަރަށް ފުރިހަމަ ޤަވާޢިދުން ޙައްޤުތަކުގައި ދަށުވެފައި. މިގޮތުން ބަލާއިރު،

18.1 ދަޢުވާ ކުރާ ފަރާތަށް ޕްރޮސިކިއުޝަން/ އިންޓެލިޖެންސްގެ ސަބަބުން ކޯޓުތަކުން ކުރިއަށްގެންދާ އިޖުރާއަތުތަކަށް އަސަރުކުރާކަމަށް ހުރިހާ ފަރާތެއްގެ ބައިގައި ސުވާލު ނެތެވެ.

18.2 އިންޓެލިޖެންސް ޕްރޮސިކިއުޝަންގެ ސަބަބުން މުޙައްމަދު ހަމްދާން ޢަބްދުﷲގެ ކޯޓަށް ކުރިއަށްގެންދާ ހުކުމުގެ މާނައަކީ ކޯޓުން ކުރުވުން ސުވާލުގެ ޤަވާޢިދުގައި ހުރިހާ ބަހައްޓާފައި "ނުޖެހި ދައުލާ ވެރިކަމާއި އެންމެ ރަނގަޅު ފޯރަން އެއްވެސް އިރާދަކުރަށް ޖެހޭ ފާހަގަކުރުމުގައި ބަލާ ކަމެއް އެހެން ދެން ފެނުން ކުރުމުގެ ބިނާކުރެވޭ އަދި ކަމެއް އެމްޖެހިގެން ކުރުން ކުރާނަ ކުރެވިދާނެ އެއްޖެހިގެން ފުރުކަށް ނިންމުމާ ދ އެއްބަހި ބަލާކަމެއް ވާހަކަ ދަރުކަން އެކުލެވެނީ" ކަމަށެވެ.

18.3. ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކަށް ބަލާއިރު ސިކުނޑީގެ ކޮންމެ އުނިކަމަކީ އޭގެ ޖެހުމަކީ ދަޢުވާ [illegible] [illegible] [illegible] R v Moyle[9] ފަދަ ޤަޟިއްޔާތަކުން އަންގައެވެ. [illegible] [illegible] ޝަރީޢަތުން ބަލަންޖެހޭ އުސޫލުތަކުގެ ސަބަބުން ޝަރީޢަތް ހިނގަމުންދާއިރު ދަޢުވާގެ ބާވަތާއި މަޤްސަދު ދެނެގަތުމުގެ [illegible] އަދި ދިފާޢުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

18.4. މުޙައްމަދު [illegible] ޢަބްދުﷲގެ ސައިކޮލޮޖިކަލް އެސެސްމަންޓް ހެދުމަށްޓަކައި [illegible] [illegible] ދަޢުވާ [illegible] [illegible] [illegible] ސުވާލުތަކަށް [illegible] ޖަވާބުދާރީވުމުން [illegible] [illegible] މިއެސެސްމަންޓް [illegible]

---

[9] (2009) Crim.L.R. 586 CA. "it may be that a defendant is highly abnormal" but this alone is not sufficient to be declare the defendant unfit: per Lane LJ, R v Berry (1977) 66 Cr.App.R. 156 CA

18.5. މީގެ އިތުރުން، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] މުޙައްމަދު [illegible] އަބްދުﷲ [illegible] [illegible] ނަތީޖާ

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] " presence of severe level of anxiety

[illegible] "މެލިންގަރިންގ" [illegible]and depression with malingering psycosis”

[illegible][10]ގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ފެނެއެވެ.

19. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަބްދުﷲގެ [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ފެނެއެވެ.

---

[10] Liability for Diagnosing Malingering, W.Kenneth, J Am Acad Psychiatry Law45:339–47, 2017, at page 340 defines malinger “pretend to be ill or to escape duty or work”

20. ޖިނާއީ ދަޢުވާ އުފުލިފައިވާ ޖިނާޔަތް ޤާނޫނުއަސާސީގެ 62 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކުށްވެރިވާކަން ނުވަތަ ކުށްވެރިނުވާކަން ބަޔާންކުރުމުގައި، ދަޢުވާ ބަލައިގަތުމުގައި ކުރެވޭ ބުނާ ބަލައިގަތުމަށް ނުކުތުރިގެންވުގެ ދިފާޢު ލިބިގެންވާޙައްޤު ކަނޑައެޅުމުގައި ކަމުގެ ފަންނީ ޝާހިދުންގެ ތަޢުލީމު ދުރިހަމަ އަދި ކުރެއެވެ. ސިކުނޑީގެ އުނިކަމާ ހުރި މިދިރާސާ ދިޔަ ލިބޭ ކަން ނުވަތަ ކަނޑައަޅައިދޭ ފަރާތުގެ ޝާހިދުންގެ ދަރަޖަ މައުލޫމާތު. އެންމެހައި ދިފާޢު ކަނޑައެޅުމުގައި ޝާހިދުންގެ ދަރަޖަ މައުލޫމާތު ރިޢާޔަތްކުރުމާއި، މައްސަލަ ހިންގުމުގައި ފަނޑިޔާރަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަންކަމާއި ކަނޑައެޅުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރަން ޖެހޭ ކަންކަމެވެ. މިގޮތުން، މިމައްސަލައިގެ ކަންކަމުގައި ގޮތެއް ބަލައިލި، ފަނޑިޔާރު ދޭ ބެލުމާއި ގޮތުން ބަލައިގަތުން މިންގަނޑު ގޮތް ސާބިތުކުރުމަށް މިޢިޔާރު އަދި ޙާލަތު ކަމުގައި ބަލައިގަތުން ގޮތުގައި ހިންގުމުގެ ޝަރީޢަތުގެ ކަމެއް ހިނގާފައިވާ ކަމުގައި އަދި ސާބިތުވާ ޝާހިދުން ފަރާތުން ގޮތުގައި މިގޮތަށް ހުރިހާ ކަމަކީ ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

...

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރީޢަތުގައި ސާބިތު ޝާހިދުން އަދި ޝަރީޢަތުގެ ކަމުގައި ހިމެނޭ ދަލީލު ޝާހިދުން އެއް ގޮތުން ބަލައިގަތުމާއި ޝަރީޢަތުގައި ހިންގުމުގެ ދަރަޖަ އަދި ކަމެއް ހިނގާފައިވާ ގޮތުގެ ޝާހިދުން ހިމެނިއްޖެއެވެ.

މިޤާނޫނުގެ ތަފާސްހިސާބުން (obseravation) އިތުރު ބަޔާންކުރެއް ބިނާކުރެވެ.

21. ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތު) ގެ 62 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކުރެއްވުމަކާ ނުލައި މައްސަލަ ނިންމިކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއަކީ، އެމާއްދާގެ ދަށުން [illegible] [illegible] ހާލަތްތަކުގައި އަދަބުކުރަންޖެހޭ އިޖުރާއަތުގައި [illegible] ނުކުތާއަކަށްވެފައި، ބުނެވިދިޔަ ސަބަބު [illegible] މައްޗަށް ބިނާކޮށް، މިމައްސަލައިގައި [illegible] [illegible] މިނުކުތާއާ [illegible] ސަރީޙަކުން [illegible] ކަނޑައެޅިފައިނުވާތީއެވެ.

22. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 132/Cr-C/2019 ޤަޟިއްޔާގައި މުޙައްމަދު ޙަމްދާން އަބްދުﷲ އަލީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުލްއުޤޫބާތު ގެ 62 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] [illegible] ކަމަށް ކަނޑައަޅައި ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 121 ވަނަ މާއްދާއާއި ސަރީޙަށް [illegible] ޖިނާއީ އިޖުރާއަތުގެ ގަވާއިދުގެ 118 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައިގެ [illegible] އިބްތިދާއީ މަރުޙަލާ ނިންމައި މައްސަލައިގެ [illegible] ޝަރީޢަތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން މިމައްސަލަ ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް އަނބުރާ [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައި [illegible] ދެކެމެވެ.

- **ހުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުރުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 132/Cr-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ނިންމުން ބާޠިލްކޮށް، ޤާނޫނު ނަންބަރު 22/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓުތަކުގެ ޤާނޫނު) ގެ 32 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އެޤާނޫނުގެ 46 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން މިދައުވާ ކްރިމިނަލް ކޯޓަށް ތަޙްޤީޤުކުރުމަށް މިޤަޟިއްޔާ ބެހި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.